

PROFILUL „SOCIOLOGULUI TOTAL”

Este clasică împărțirea sociologilor în două mari clase — sociologi de „cabinet” sau bibliotecă și sociologi de „teren”, cercetători nemijlociți ai faptelor sociale. În alți termeni, teoreticieni ai sociologiei și exponenți ai sociologiei empirice. La limită, această dichotomie corespunde unor moduri „ideal tipice” de profesare a sociologiei. Cristalizarea celor două profiluri de sociologi a fost un fenomen necesar al procesului de autonomizare, specializare și maturizare a sociologiei, dar mai ales al crizei care a însoțit ramificarea acestei științe și profesionalizarea sociologilor. Evident o criză — cum se spune — de creștere, avind o sorginte și determinări complexe. Creșterea exponențială a „profesioniștilor” sociologiei a fost însoțită — oarecum paradoxal de rarefierea minților „enciclopedice” în sociologie. Tot mai puțini sînt cei în măsură să cuprindă cu mintea lor zestrea științifică din ce în ce mai bogată, diversificată și sofisticată a sociologiei. „Marii sociologi” devin o raritate în contextul înmulțirii proteice a sociologiilor și sociologilor. Este, desigur, un fapt cultural mai general, efect al specializărilor și fragmentărilor tuturor domeniilor constituite ale cunoașterii.

Dar cu cît sînt mai rari, cu atît se înalță mai sus pe harta cunoașterii cei zămislighi a fi întruchipări ale marilor sinteze într-o epocă a eflorescențelor parcelare.

Ion Ungureanu, devenit o certitudine și o mare valoare la vîrsta cînd cei aleși ne apar doar ca speranțe, a aparținut acestei specii rare de cercetători hărăziți să intre în rîndul personalităților exemplare ale unei științe, în speță sociologia. A întreprins — și stă ca mărturie una dintre cărțile postume — o operă de anvergură de „recitare” și rescriere a istoriei sociologiei în termeni paradigmatici, legîndu-și numele de un mod nou, atît de contemporan, de a face istoria sociologiei. A distilat și ne-a redat, sub formă paradigmatică, marile creații din patrimoniul sociologiei universale într-o carte de referință, adevărată enciclopedie a adevărilor fundamentale ale sociologiei; a definit „seriile” istorice în evoluția creației sociologice românești, introducînd criterii organice de evaluare a drumului afirmării acestei științe în cultura română; a pregătit capitole esențiale pentru *Tratatul de istorie a sociologiei românești*, în curs de definitivare.

A lăsat o operă prin care confirmă adevărul sintagmei weberiene — „știința este devenirea științei”, făcînd din istoria sociologiei o operă de creație teoretică proprie în sociologie, ilustrînd capacitatea depășirii înaintașilor în procesul reevaluării creației lor. O veritabilă demonstrație a „spiritului sociologic”, pe care-l deținea în cel mai înalt grad, într-un exercițiu de investigare a spațiilor întinse ale lumii sociologice, ale lumii istorice și ale celei contemporane. Avea darul de a „vedea ideile” și a le face vizibile pentru alții, de a pătrunde în adevărurile tainice ale științei sociologice și ale vieții sociale. Lucrările sale sînt ca niște condensări de esențe pure, atît de strînsă și de riguroasă este demonstrația, desfășurarea argumentației și formularea concluziilor. A făcut, de asemenea,

numeroase cercetări de teren în cariera sa profesională, adecvând perfect metodele și tehnicile la faptele cercetate. În toate aceste ipostaze a înfrunghiat idealul sociologului complet, plurivalent.

A lucrat neobosit — dovadă supremă a unei conștiințe și dăruiri exemplare —, pînă în ultima clipă, la definirea proiectelor reorganizării învățămîntului sociologic la Universitatea din București. A condensat și aici, într-o viziune nouă asupra formării sociologului, impresionanta sa cultură sociologică. Simțindu-și probabil sfirșitul aproape, n-a vrut să lase nimic neterminat din ceea ce începuse.

Așa se face că moartea a pus capăt unei vieți, dar nu și unei opere care i-a continuat parcă existența printre noi. La scurt timp după dispariție i-au apărut două cărți, și s-a putut trece la aplicarea proiectului său de renovare a învățămîntului sociologic la Universitatea din București. O mare vocație de sociolog stinsă tragic de prematur, dar împlinită ca o sfidare supremă a vremelniceii lucrurilor și a singularității persoanei.

Prof. IOAN DRĂGAN

CONFLUENȚE EMOTIONALE ȘI SPIRITUALE

L-am întîlnit pentru prima dată într-un moment de cumpănă, cînd făceam eforturi să-mi redobîndesc echilibrul moral, rupt de schimbarea bruscă și forțată a profesiei. O curiozitate reținută, decentă, dublată de pudoare și un control sever al frazelor rostite, mi-l-a înfățișat de la început ca un interlocutor agreabil, inteligent și plin de tact, ca un om de suflet și de alese trăiri intime. Îl simțeam că nu voia că mă rănească cu vreo rostire nepotrivită, că încerca să-mi înlătore cu discreție temerile și incertitudinile, că îmi oferea — fără retorisme inutile sau declarații de intenții — întreaga sa disponibilitate afectivă și intelectuală. Înțelegerea, cu o superioară detașare, drama intelectualului constrîns de rigurile unui regim imposibil, el însuși, trăind-o mereu cu aceeași intensitate.

Se spune că prima impresie fixează relațiile interpersonale. În ce ne privește așa a fost să fie. O confluență emoțională și spirituală, statornică din întîile clipe ale cunoașterii, s-a manifestat apoi fără nici o perturbare. Eram prieteni, fără de mărturii orale fără inutile gesturi sau manifestări complice. S-a vrut și a fost un protector de inimă și de minte, dar un protector discret, echilibrat și mereu atent ca bunele sale intenții să fie corect receptate și interpretate.

Ne întîlneam frecvent la Institut, la Catedră, în bibliotecii bucureștene sau la diverse manifestări unde prezența era sau nu obligatorie. Discutam îndelung, cu pasiune, din pornirea aceluiași gînduri și interese științifice. Era un autentic explorator. Perspectiva sociologică — de interpretare a proceselor și manifestărilor sociale — o verifica mereu în raport de datele pe care i le furniza istoria. Atît de preocupat se arăta față de propriile idei, încît revenea de atîtea ori asupra unui subiect